

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa  
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 8 K  
pol leta . . . . . 4 „  
četrt leta . . . . . 2 „  
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa  
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

## Žrtve.

+ Od 20. septembra 1908. leta neče biti konec žrtvam. Prve so padle od vojaških strelcev, dve zadeti do smrti, druge težko ranjene, tako da bodo čutile posledice na svojem telesu vse živje dni. Nekateri tistih, ki so bili udeleženi pri znanih demonstracijah v Ljubljani, je pograbil roka pravice ter jih potisnila pod trdi kazenski paragraf. Nič niso izdale prepričevalne besede zagovornikov. Visoki sodni dvor je govoril in z vsvo šilo udaril po demonstrantih. Kaznovani so s strogimi zapori do šest mesecev, s postom in trdim ležiščem.

To je suho dejstvo, ki se ne da na njem ničesar izpremeniti.

Vsi oficialni zastopniki vseh naših političkih strank poudarjajo izza dogodkov v Ljubljani, da obsojajo take izgrede in demonstracije. Dobro! Tudi učiteljstvo jih ne zagovarja. Kdor pa pozna ljudsko dušo, mora pritrđiti, da lahko stopi nje ogorčenost preko mej legalne dopustnosti, ako neprestano ščuvanje in nekaznovano kračenje najprimitivnejših pravic posameznika in skupnosti veninven samo provocira ter si na škodo zatiranja siloma prisvaja večjih pravic, nego mu gredo po zakonih justice, kulture in humanitete.

Ko so bile v ljubljanski justični palači izrečene zadnje obsodbe, je zavrelo v ljudskih dušah. Stisnila se je mnogotera pest, zajeknilo je v srcih — a ostalo je vse skrito in neslišno, ker neče nihče nositi svoje kože in svojega mesa naprodaj vojaškim in orožniškim bajonetom in ker je resnica, da je dandanes oborožena sila jačja nego ljudska volja, bodisi da je njena razburjenost se tako opravičena s staljša socialne zavesti.

Težka je vsaka kazen, zakaj zavest storjenega dejanja običajno v človeku ne zbudi tiste etičke sile, ki bi — priznavajoč pravičnost — z mirnim ponosom sprejela kazen za kaznivo dejanje. Največkrat so nagibi, ki so provzročili dejanje, toliko močni, da priznavajo moralno upravičenost storjenega, da torej kazen, ki pride

za dejanjem, ne zbudi kesa, temveč utrja v obsojenu vero v opravičenost dejanja in v krivico kazni. Kazenski paragraf, ki njega železno težo meče na sojenca neizprosni državni pravdnik, ne išče izvorov dejanja, ne išče tega, kar bi opravičevalo, ampak sodi dejanje, kakršno stoji pred njim. Srce nima besede, ker ga dušita oblast in strah . . .

Težka je kazen; a toliko težja je tistikrat, kadar pride v toliki meri, da se ne da nikakor kriti s kolikostjo in kakovostjo dejanja, ki ga opravičuje prej imenovana socialna zavest.

Naj pride taka kazen od kogarkoli, je z njo omajan ugled kaznovalca. V njem gledamo avtoriteto, ki pada v ožeh posameznika in skupnosti na nizko staljše gole strasti. Medsebojno spoštovanje, ki ga štejemo med pogoje socialnege reda in družabnosti, se izpremeni v sovraštvo in zaničevanje, ki napravlja razliko med posamezniki in skupinami toliko večjo, kolikor občutnejši je udarec.

Težka je kazen; a najtežja je tistikrat, če pride popolnoma nepričakovano za dejanje, ki ga ni, če trpi nedolžnik. Ta je potem prava in resnična žrtev.

Ali so tisti, ki so bili kaznovani, res vsi krivi? Ali tudi tisti, ki je bežal pred orožjem, da se skriva v materino zavetje, pa ga je spotoma zalotila nasilnosti slepa strast?!

Tako imamo žrtev vse polno — od kmetiškega fanta Rodeta do Adamiča in Lundra, tja do krutih časov brezpravnosti in suženstva pred Rodetom do današnjih krvavih dni! Vse polno žrtev vse odtlej, odkar krivični družabni red mori z bedo in trpljenjem milijone trpinov, vse polno žrtev vse odtlej, odkar zbesnela politička strast ubija eksistence in uveljavlja s kruto silo svojo avtoriteto! —

Vse polno žrtev vse odtlej, odkar ne velja v politiki socialna zavest, ampak brutalna sila, ki je programatiško razglašena kot vodilno načelo v maševalnosti do tega in tega posameznika, do tega in tega stanu! . . .

V dno duše se gabi vsakemu dostojnemu človeku tiran — tudi oblast je tiran! — ki stoji

na sodnem stolu in gleda s hlepečimi očmi, kje bi zopet ugrabil plen. Njegova avtoriteta je poginila v kapljah teptančeve krvi, ki kliče k nebu po osveti!

Da uklonijo nasprotnika pred seboj, stopajo predenj s strašnim sredstvom, ki mu pravimo glad. Da ubijejo njegovo notranje bogastvo — čast in ugled — ga izpostavljajo javnemu zaničevanju. Toliko časa brizgajo nanj strupeno slino, dokler ne začne klicati vsa okolica: Glejte lopova!

In take žrtve štejemo v svojem stanu. Ali naj navedemo njihova imena? Kdo so to, vemo mi vsi, ki čutimo z njimi težo nezasluzene kazni, in vedo tisti, ki so jim dali okusiti svojo moč, rojeno iz slepe strankarske strasti. Težka je taka kazen, ker je dokaz gole maševalnosti, ki hoče z gladom, z iztradanjem, z moralnimi uboji uveljaviti svojo silo in zadušiti v dušah vsako svobodnejše naziranje. Pač lahko štejemo ves učiteljski stan med mučenike slovenskega naroda. Učiteljstvo je dalo ljudstvu vse in več, kar mu je dolžno dati, v plačilo je tepeno z gladom in moralnimi uboji. S čim je mogoče odplačati, ublažiti to mučeništvo? Z ničemer, ker je že preveč dosedanega trpljenja. Mogoče je pa ustvariti učiteljstvu boljšo bodočnost. In ta mu pride tedaj, kadar nastopi svojo vladno resnica in pravica!

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra: K 181.680<sup>16</sup>.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

## LISTEK.

### Normalnost človeškega života glede njegove teže in višine.

Znano je, da debelost človeškega života nepovoljno vpliva na normalnost človeškega organizma, ki je karakterizovan po preveliki množini masti. Debelost nastane iz rednega pomanjkovanja fizičnega dela na prostem, ker zabranjuje okisanje, izpremembo organskih teles in pomnožitev snovi v svrhu relativno zadostne hranitve; ona se proizvaja zaradi prevelike hranitve tolišnih tkanin.

To določilo je potrebno, da se določi normalnost človeškega života glede nekaterih bistvenih točk.

Potrebno je razentega razrešiti, kje se končuje normalno stanje in kje se prične debelost.

V odgovor temu moramo vedeti, da odvisi narava človeškega života po Darvinu 1. od

visokosti života, 2. od obsega oprsja, 3. od teže života in 4. od razmerja med težo in visokostjo.

Antropolog Topinard šteje visokost života 165 cm k srednji visokosti.

Deli človeka po takem v štiri vrste z ozirom na povprečno število:

1. višine života od 170 cm navzgor;
2. " " " 169 " do 165 cm navzdol;
3. " " " 164 " " 160 " navzdol in
4. " " " 160 " navzdol.

Tako sta dve višji in dve nižji vrsti visokosti života od splošne srednje njegove visokosti.

Po obrazcu Maraljana mora obseg oprsja pri odraslem človeku odgovarjati vsaj polovici visokosti života.

Razmerje med obsegom in visokostjo života se imenuje po Goldsteinu kazalo življenske moči; Goldstein je po tem formuliral pravilo: Absolutna števila obsega oprsja rastejo z absolutnimi števili visokosti životov v obratem razmerju.

Quetelet je določil razkazek normalnih tež za razne velikosti života:

višina v cm	normalna teža v kg
150	52
155	54
160	60
165	64
170	67
175	73
180	79
185	83
190	88

Hutchinson, opazujoč 3000 oseb, prihaja do teh zaključkov:

višina	normalna teža v kg
od 137 cm do 152 cm	41-85
" 152 " " 155 "	52-40
" 155 " " 157 "	55-39
" 157 " " 160 "	58—
" 160 " " 162 "	62—
" 162 " " 165 "	63-60
" 165 " " 167 "	65-74
" 167 " " 170 "	65-45
" 170 " " 173 "	69-21
" 173 " " 175 "	71-55
" 175 " " 178 "	75-47

višina	normalna teža v kg
" 178 " " 180 "	77-50
" 180 " " 183 "	80-49
" 183 " " 185 "	99-18

Villaret, opazujoč 42.563 vojaških novincev, sposobnih za vojaščino, prihaja do teh zaključkov:

višina	povprečna teža v kg
od 154 cm do 159 cm	56-8
" 160 " " 164 "	59-6
" 165 " " 169 "	62-5
" 170 " " 174 "	66—
" 175 " " 179 "	69-3

Doktor Hassing je izdelal na ameriškem gradivu popoln razkazek, v katerem so opazovanja tudi glede starosti; dobil je podatek, ki kaže normalnost života, tudi, če je njegova teža večja, nego kaže razmerje velikosti v predstojnejih razlikah, a to le nad neko gotovo dobo človeške starosti.

Doktor Florschütz razlaga sintetično metodo, rabljeno pri zavarovalni družbi „Gotha“ glede debelosti osebe. Zmeri visokost života (170), potem obseg sprednjega dela života (110). Izpremeni merno število visokosti života iz dvoj-nega obsega spodnjega života: